

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

-- La correspondencia al Director --

Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Las Valls, 23.-Teléfono, 169.

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 » trimestre.
Un número sol.	1 »
Anuncis a preus convencionals.	

SOBRE LA REGLAMENTACIÓ DEL TRAVALL

III

Continuarem extractant nostra Conferència de la *Lliga de Catalunya* pera acabar de demostrar quant innecessaria es la reglamentació del treball que se 'ns tracta d' aplicar.

Lo segon, en importancia, dels arguments que esgrimeixen los pregoners de la reglamentació del treball dels noys en tallers y fábricas, es que aquestos, assistint a la feyna diaria no tenen temps pera instruhirse, segons alguns, ó per' ilustrarse, segons altres, y segons nosaltres, pera educarse. Es aquest un argument que en lo nostre concepte es de pes y está ben fonamentat.

La primera condició que s' ha d' possehir pera poder viurer bé en societat, es, tenir costums y hàbits socials. Y com que ni aquets hàbits ni aqueixas costúms venen naturalment en l' individu, es menester concedirli temps y donarli lloch ahont adquirirlos.

¿Quán? Quan no pot fer gran falta a la societat y son cervell es prou tendre pera rébrer y assimilarse tota mena d' impressions: mentres es noy.

¿Ahont? En lo lloch especial que la societat te ja destinat a n' aquest objecte: en la escola.

Pero com que 'l temps que 'l noy hagi de passar en la escola será un temps durant lo qual haurá de viurer sense poderse guanyar lo

pa de cada dia, equivalent á dir que haurá de gastar sense produhir, tenint present que es fill de treballadors y, com á tal, escassament dotat de recursos propis pera mantenirse, abans de privarlo d' anar al taller ó á la fábrika pera portarlo á la escola, s' ha de pensar com y de qué viurá, de qué menjará y 's vestirá durant la temporada curta ó llarga que dega estudiar.

Y fins en molts cassos, abans de treurer al noy obrer del treball ahont l' hagin posat sos pares ó parents encarregats de pujarlo s' haurá de resoldrer com se mantindrán los demés individus de casa seva als qui sia indispensable lo fruyt de son treball pera alimentarse y poderse abrigar.

Naturalment que si la familia obrera puja en condicions normals, si sa administració está en mans de majors que 's sápigam entendre y cap desgracia minva 'ls recursos que li proporciona 'l treball dels pares, lo problema del manteniment del noy que ha d' anar á estudi se resol per sí sol sense dificultats: los pares cumplint llur deber lo mantenen y la societat, fent lo que deu fer, l' ensenya en escoles gratuhtas. Pero aixó que avans solia ésser regla general entre las familias de la classe treballadora, ara, ab lo desbaratament de costúms que ha esmortuht entre ellas lo sentit práctic que las feya previsoras, ha passat casi be á ser cas excepcional. Degrt á aixó, qualsevol contratemps que sobrevinga á la familia obrera: desgracias, paros de feyna, quebrantament de la salut dels pares ó altres per l' estil, la posan en estat tan extremat de penuria, que de cap modo pot ni pensar en prescindir, en que sia temporalment, de la ajuda que li poden aportar los noys anant á fer lo que pугan á la fábrika ó al taller.

Fins hi ha cassos, per desgracia massa freqüents, en que ja no es ni la falta de previsió, ni la carencia d' esperit d' economia lo que obliga á la familia obrera á utilisar las forsas é inteligencia de sos petits individus en profit dels demés. Quan una mare 's troba ó delicada de salut, ó doblegada sota 'l pes dels anys, ab fills encara petits y sense 'l costat del home, ja sia perque se li hagi mort ó se li hagi quedat impossibilitat pera treballar ó l' hagi deixada abandonada—que de tot hi ha—no 's pot pas privar á la infelís dels recursos que li son precisos pera 'l sosteniment de la seva vida y la de sa fillada, trayent los noys del treball y enviantlos á la escola, d' ahont res podrán portar que alivíhi las necessitats de la desgraciada mare, ni 'ls lliuri á tots de la fan, ni 'ls salvi de la miseria.

Es evident que en cassos com los apuntats ó altres semblants fora inhumá, fora una salvatjada privar á las familias en desgracia de l' ajuda de llurs noys sense havérlashi proporcionat abans recursos

prou segurs y efectius pera podersen mantindre y vestirsen decentment.

Així opiném nosaltres que no voïém trastornar lo cervell de la classe obrera encegantla ab promesas enlluernadoras que no 's poden cumplir, ni desitjém robarli la tranquil·tat d' esperit posant á sa excitable fantasia las alas del deliri pera que 's llensi á la perdició perseguint folia de negat il·lusions esbojarradas que jamay 's han de realisar. Y aquí perque no se 'ns judiqui erradament, es precis que fem constar que una de las nostras més vivas aspiracions es que l' obrer paisà nostre sia sobre tot ben educat y després lo més instruhit possible. Per aixó es que sempre que hem pogut nos havém considerat obligats á sacrificarnos pera contribuir á la civilisadora obra de la educació de la classe treballadora de nostre pays. Molts anys enrera fundárem y sostinguerem ab interessos nostres una escola pera 'ls treballadors del Pont de Vilumara; tres anys mes tart tornárem á la vida la escola del Ateneo obrer de Roda, proporcionantli tants recursos com poguérem, y ara fa un any escás, que d'acort ab la casa fabril qual direcció 'ns está confiada, fundárem una altra escola gratuhita pera 'ls treballadors del establiment de Santa Coloma de Cervelló. Y com que no 'ns creyém haver fet encara prou en aqueix sentit, estém disposats á aprofitar totas las ocasions que se 'ns presentin propicias pera afegir á las tres escolas esmentadas altres centres d' educació é instrucció pera ús del jovent obrer que avuy puja pera reemplassarnos demá en lo servey y aprofitament dels establiments industrials de la nostra terra. No obstant, ab tot hi haver donat aqueixas probas palpables de que sentím una veritable passió per aquella aspiració nostra; á pesar del intensíssim desitj que tením de generalisar la educació y propagar la intrucció entre la tendra fillada de la classe obrera, ni abans, ni ara 'ns ha acudit, ni mentres conservém sá 'l judici podrém may pensar en obligar tot lo jovent treballador á anar á la escola, sense haver descobert abans algun medi práctic y equitatiu de provehir al sosteniment de las moltíssimas familias obreras á qui circumstancias excepcionals han posat en lo cas de no poder prescindir dels recursos que 'ls hi proporciona l' actual treball de llurs fills petits.

Y notis bé que dihém «*algún medi práctic y equitativ*» puig deixan que desitjar molt en aquest sentit alguns que s' han proposat, entre 'ls quals creyém s'hi conta 'l del senyor Sellarés. Pero aquesta qüestió la tractarém apart al final d' aquestos articles.

Per avuy bastins dir que creyém haver probat com la reglamentació del treball pel mateix motiu de que tot volgient resoldre uns problemas ne desperta altres de més complicats y quasi insolubles,

no 's necessita pera res en las actuals condicions del pays treballador, puig sols nos duria á la anèmia, al desconcert y á la misèria de tots los elements productors.

FERRÁN ALSINA.

LAS CONFERENCIAS DEL «CENTRE CATALÁ»

La segona de las conferencias anunciadas pera propagar los acorts de la Assamblea de Reus, tingué lloch en lo «Centre Catalá» lo dissapte dia 22 del mes passat, com ja diguerem en lo nostre darrer número, anant á càrrech de don Anton de P. Capmany l' acort referent á la tributació, basantse en lo magnífich treball que llegí en dita Assamblea lo president de la «Lliga de Catalunya» don Ferrán Alsina.

Comensá lo conferenciant fent notar que no anava á pronunciar un discurs de galas oratòrias ja que ni tenia condicions pera ferho ni 's prestava l' objecte de la conferencia á aqueixos lluhiments de la paraula á que estan tan inclinats los polítichs parlamentaris, sigui 'l que 's vullgui l' assumpto que tingui de tractar. Havent de basarse tot quan tenia que dir respecte á la tributació de Catalunya en particular y en general del sistema tributari avuy en moda á Espanya. gracias als cuantiosos desacerts de nostres celeberrims ministres de Hisenda no li tocava mes que fer prosa y encara aquesta ben clara y concisa, demostrant ab datos y ab números irrefutables lo desgavell que regna avuy en tots los assumptos de la nostra administració y la rahó poderosíssima ab que totes las regions y especialment Catalunya, han d' oposarse al augment aterrador dels tributs ja prou pesats que 'ls aclaparan.

Y pera que 's vegi la veritat d' aquestas afirmacions, digué lo senyor Capmany, mireu sino la desproporció enorme ab que correspon á las cargas del Estat la nostra estimada Catalunya, aquesta mateixa Catalunya tan bescantada de sos enemichs de fora y motejada d' avara y egoista, quan dona á Espanya no tan sols molt més dels beneficis que d' ella 'n reporta, sino que paga molt mes que cap altra de las regions espanyolas, d' aquestas regions que s' han cregut á voltas ésser explotadas per Catalunya, perque aixís ha convingut felsho creure, als qui portats per sa concupiscencia no procuran altra cosa que espremer cada dia mes la butxaca ja prou escanyolida dels contribuyents qu' ara mateix no sabrán com ferho per' atendre á la multitud de cargas y gabelas que sobre seu recauen pera mantenir decorosament un rango que no 'ns pertoca y sobre tot omplir las butxacas dels que no tenen mes medi de viurer que la malehida

política madrilenya y á ella s'amarran ab todas las energías dels que s'ofegan, valdament ab sa caiguda arrastrin á tots los infelissos contribuyents que fins avuy los han ajudat á ben viurer.

Seguidament lo senyor Campany dengué lectura del magnífich treball estadístich que llegí á Reus en la Assamblea, lo reputat industrial senyor Alsina, de qual treball n' extrayém un bon trós á continuació pera que 's veigi la enorme desproporció ab que correspon Catalunya als gastos generals del Estat. Fixinshi ab detenció nostres lectors que valen la pena de ser meditats y grabarlos en la memoria los números tan elocuentes que segueixen:

«La manera com Catalunya satisfá las contribucions y ajuda á pagar tots los demás tributs al Estat espanyol, ho ensenyan sobradament be las següents xifras més eloqüents y significativas que tot quant nosaltres podríam dirne en aquest curt treball.

Segons la *Estadística Administrativa de la Contribución Industrial y de Comercio* corresponent al exercici económic 89-90, publicada á Madrid á principis del any 93, pagaren en dit exercici per

	Industria		Comers		Professions		Arts y oficis		Fabricació	
	Pesetas	C.	Pesetas	C.	Pesetas	C.	Pesetas	C.	Pesetas	C.
Tota Espanya. . .	8.418.581	16	22.008.165	77	3.821.631	45	2.627.712	45	4.723.243	79
Catalunya. . . .	1.446.557	40	4.574.842	13	631.101	96	669.487	71	1.440.373	77
Tants per cent del total pagat per Espanya que representa lo pagat per Catalunya.	17.18		20.78		17.82		25.80		30.49	

Pera compendrer tota la importancia del 21.18 per cent que representa lo total de la taula mes amunt inserta, ó sia més de la quinta part que paga Catalunya del total percebut per l'Estat de l' Industria, l' Comers, las Professions, Arts y Oficis y la Fabricació, s' ha de recordar que segons lo *Censo de la población de España en 31 de Diciembre de 1887*, publicat á Madrid l' any 91, deuen haverhi

á Espanya uns. . . . 16.552,308 habitants,

y á Catalunya sola. . . . 1.842,505 »

ó sia lo 10.50 per cent aproximadament del total d' habitants d' Es.

panya; 10'50 per cent que deuria correspondrerli pagar á Catalunya de las cargas de tota ley imposadas per l' Estat, si 's prengués per base de càlculs la població.

Dels datos donats en las estadísticas d' ahont havém tret los números apuntats se 'n despren que á n' als conceptes anotats en la precedent taula, hi contribuïxen: cada espanyol de fora de Catalunya

ab 2'08 pesetas

y cada habitant de la Regió Catalana

ab 4'78 pessetas, aixó es, ab més del doble que 'l demás habitants d' Espanya.

Si en lloch de pendrer per base dels nostres càlculs la població, prenguessen la extensió territorial, los tants per cent diferencials foran encara més considerables que 'ls trobats avans.

En efecte: Medeïxen:

tota Espanya. . . . 504,517 kilòmetros quadrats

y Catalunya sola. . . . 32,195 » »

Superfície corresponent al 6'38 per %, de la de tota Espanya. Resulta, donchs, que una regió—la catalana—cual superfície representa lo 6'38 per %, de la total d' Espanya, contribuïeix en concepte d'industria, comers, professions, arts y oficis y fabricació, ab un 21'18 per %, del total que per eixos conceptes cobra l' Estat espanyol. Com també resulta dels números anteriors que de la suma total á que acabém de fer referencia ne correspon á cada kilòmetre quadrat d' extensió:

de las regions espanyolas de fora de

Catalunya. 69'40 pessetas.

y de la regió catalana. 273'70 »

ó sia pera Catalunya casi be quatre vegadas més que pera 'l restant d' Espanya.

Tant notables com ressurtan aqueixas desproporcions, no son ellas ni de molt las que ho resultan mes entre las que havém tiugut ocasió de recullir. Véginse, sino las derivadas dels datos següents trets de la *Estadística General del Comercio Exterior de España con sus provincias de Ultramar y Potencias extranjeras en 1891*, publicada á Madrid l' any 92.

De lo llevat per l' Estat espanyol al comers nacional en forma de drets d' entrada, impostos sobre la carga, la descarga, y altres varis gravámens de menor importancia, durant l' any á que fa referencia l' esmentada *Estadística*, ne correspon:

á Espanya sense Catalunya. 81.391,259 pessetas.

á Catalunya sola. 43.932,135 »

lo qual vol dir que Catalunya ha satisfet per aqueixos altres conceptes lo 60'1 per % de lo satisfet per lo resto d' Espanya, havent tocat pagar:

á cada espanyol de fora de Catalunya. 5'17 pessetas.

y á cada habitant de la regió catalana. 26'54 »

es á dir que havem degut los catalans pagar individualment, mes de cinch vegadas lo que han degut pagar los habitants de las demés regions d' Espanya.

En quant á alguns altres, los principals tributs del Poder Central, segons se desprén de las xifras estampadas en las estadísticas de la *Intervencion General de la Administración del Estado* publicadas á Madrid l' any 91, y referents al exercici 89-90 varen pagar per

DENOMINACIONS	Espanya sense Catalunya		Cada habitant de			
	Catalunya Pesetas	Catalunya sola Pesetas	Espanya sense CATALUNYA		Catalunya sola	
			Plas.	C.	Plas.	C.
Inmobles, conreu y cria de bestiar.	136.522.802	17.840.394	8	65	9	65
Drets reals.	24.499.246	5.184.543	1	55	2	51
Impost de minas.	1.931.655	53.484	0	12	0	0
Id. id. cédulas personals.	5.924.796	799.741	0	37	0	4
Id. id. consums.	64.105.369	10.193.570	4	07	5	53
Id. sobre tarifas ferro-carrils.	10.306.035	1.676.172	0	65	0	95
Imbre del Estat.	38.858.435	7.847.935	2	47	4	2
Renda de propietats sense minas y salinas	8.757.889	1.904.978	0	51	0	5
Redenció del servey militar y de marina.	6.343.000	2.093.500	0	40	1	2
Sumas de lo pagat per los conceptes anteriors sols.	298.249.227	46.696.117	18	82	25	2
Afegintli lo corresponent als conceptes primerament expressats resulta:						
Per contribucions sobre industria, comers, professions, arts y oficis y fabricació.	32.786.921	8.812.363	2	03	4	73
Drets d'entrada, impostos, carga, des-carga, etc.	81.391.259	48.032.135	5	17	16	51
Lo qual dona las següents sumas.	411.427.497	104.440.615	20	97	30	51
Xifras que en lo calcul basat sobre l' extensió territorial venen á donar com á cantitats corresponents y pagadas per kilómetre cuadrat de superlici á			871	07	3.243	90

Veus aquí senyors, digué 'l conferenciant de la manera ab que ajuda Catalunya als gastos generals del Estat Espanyol y com si ab aixó no n' hi hagués prou, lo célebre Gamazo, aquell polítich predicador de economías, aquell *ilustre* que desde la Lliga Agraria prometia l' *oro* y l' *moro* als pobres pagesos que embadalits se l' escoltavan, aquell hisendista que pretenia que tothom contribuís á las cargas del Estat, fixant un tant per cent á la renda, ha pujat al Govern y ab l' afany de fer quartos que devora á tots los nostres minis-

tres d' Hisenda, pegant á dret y á tort als pobres contribuyents há acabat de llevar la pell als únichs que treballan y pagan ja de temps á Espanya, arribant son faer metálich, fins á acabar d' ensorrar als pobres pagesos qu'avans lo tenian per un Deu, que sols ab sa pujada havia d' arreglar lo desgavell de la nostra administració corrupta.

Qu' ho diguin sino los propietaris de fincas urbanas de Barcelona que pagan la meytat més que sos confreres madrilenys; qu' ho digin tots los estaments y gremis d' arts y oficis que han vist pujar fins al infinit sa quota contributiva, havent tingut de tancar sas portas alguns d' ells pera no morir de gana baix lo poder de Pons Gamazo, qu' ho digui nostra germana Navarra qu'ha tingut de sofrir la casi total perdua de la autonomia, no més pel inmoderat afany d' engróixir lo pressupost d' una ó altra manera, qu' ho digui Galicia que gracias á una economía tan tonta com mal entesa la deixan sense capitania general, despres de deixarla en relatiu curt espay de temps sense fills, sense bens y sense camisa y per fi qu' ho digui la vinicultura, aquesta «panacea castellana» aquest grandíós seller d' Europa pera 'l qual fins avuy s' han sacrificat al extranger totas las demás fons de riquesa, aquesta mateixa vinicultura que després d' haverhi tancat los medis de exportació ab sas bestiesas políticas, preocupantse tan poch de buscarli nous mercats pera l' exportació de lo que sobri, després d' haver enganyat al pagés, que sense com va ni com costa, ha anat plantant vinya y més vinya, abandonant altres conreus tant ó mes reproductius en l' avenir, engrescats per las paraulas plenas de retórica castellana de nostres *idealistas economistas*, avuy seveurá clavada en creu en son anguniós calvari, posanthi l' *In-ri* justament aquell mateix Gamazo que tant li promete en los dias de dejuni, pera olvidarla tot seguit al assentarse ple de satisfacció al mitx de la taula.

Y no n' hi ha prou digué lo senyor Capmany, ab la seguritat que 's dona als pobres vinicultors de que l' impost de 5 céntims per litro será tan sols sobre 'l vi destinat al consum interior donchs de sobras coneixem per experiencia lo tan popular ditxo de nostra desgraciada administació, *Paga y recorre*. Un cop hauran pagat; si poden, l' impost ab que novament se grava á la vinicultura, del total de la cullita, vindrá allavors los treballs pera reembolsarse lo referent al vi convertit en esperit ó exportat. ¡Bona garantia la nostra Hisenda, pera fiarli cantitas de relativa importancia! Si fins en los tribunals de Justicia, que es lo únich que pot anar una mica avuy á Espanya, tots sabem lo facilment que 's prestan las fianzas y lo dificilment que se treuen un cop finida la causa, que no passará ab la qüestió del noi

impost del vi, quant tants y tants obstacles poden impunement posarshi respecte á la tramitació del vi no subjecte á dit pago.

Es necessari afegi lo senyor Capmany, que 'ns convensem tots de que es impossible continuar mes temps per aquestos camins que 'ns portan fatalment á la bancarrota. Lo pays demana economias y no augment de tributs que ja no pot soportar. Comensin los ministres y empleats de categoria á rebaixarse 'ls sous ben crescuts per cert que cobran y veigin entre tots d'alleguirir los gastos esgarrifosos del Estat. ¡Ab quanta rahó, exclamava 'l conferenciant, lo Sant Pare Lleó XIII, acedeix á la rebaixa solicitada en lo ram del cult y clero sempre y quant s' faigi lo mateix en lo ram dels empleats d'Espanya! Per aquí s' hauria de comensar y aixó fora lo llogich que en tota casa que las cosas no vaigin bé 's comensa per subjectar los gastos als ingresos y no aquestos á aquells com s' empenyan desesperadament nostres politichs.

Y acabá sa conferencia lo senyor Capmany, fent ressaltar la necessitat de que vingui 'l Regionalisme, única manera de posar en ordre la administració dels pobles ja que aquestos ó sian totas las regions espanyolas se governarían ellas mateixas y mes coneixedoras de sas necessitats no imposarían tributs ó impostos tan odiosos com 'ls d'avuy dia y necesaris tant sols pera continuar una estona mes la vida de disbauxas y de protecció mútua á que 's dedican los may prou *alabats* adalits de la miserable política madrilenya que 'ns arruina y 'ns deshonra.

LA FESTA MAJOR EN LO CENTRE CATALA

Ab la solemnitat á que 'ns te acostumats lo Centre Catala, ha celebrat aquest any la patriótica Associació tres importants vetlladas; ab motiu de la festa major de nostra ciutat.

La primera fou lo concert encarregat al *Quinteto Sabadellés*, que tingué lloch lo dia 30 del passat Juliol. Estant la direcció confiada al intelligent mestre municipal don Eusebi Bosch, podem dir que quasi estava assegurat lo bon éxit, donchs Sabadell tota regoneix los mérits musicals del senyor Bosch, doblement afirmats lo dimars passat ab l' estreno del Himne al treball de cual música n' es autor.

Comensá 'l concert á dos cuarts de deu del vespre ab escullida concurrencia; y s' executá lo *Quinteto* (op. 56 de Bosch) que merescué 'ls aplausos de la concurrencia tant per la execució com per lo inspirat de la partitura. *La Colombe* de Gounod era la segona pessa del programa y com la primera fou aplaudida per la delicada interpretació y execució. Acabá la primera part ab los bellíssims balla-

bles de la *Gicoonda* de Ponchielli que tingueren los honors de la repeticó. La Marcha relligiosa de *Lohengrin* fou la que obrí la segona part y encara que satisfé á la concurrencia, devem dir que no produheix l' afecte que deuría, á causa de resultar pàlida la instrumentació pera obra tan genial y de tants originals efectes com es lo *Lohengrin* y son en general totas las concepcions del immortal Wager, lo gran innovador en la música descriptiva. Bon efecte produhí la Fantasia de *L' Africana*; lo públich aplaudí freneticament y 'l quinteto ab molta amabilitat, pera acallar los aplausos, nos feu escoltar lo wals de Coote *My queen* que executá á la perfecció.

La segona festa, la del dia 31 de Juliol, segons han pogút veurer nostres llegidors en lo programa que insertarem en nostre número del passát diumenje, estigué encarregada en sa totalitat al valent regionalista don Pau Colómer, qui ab estil familiar y sens baixar may en lo terrenó del vulgarisme doná una preciosa conferencia defensant la llengua catalana basantse en los acórts presos per la Unió Catalanista en la última Assamblea verificada á Reus. L' excés d' original nos priva de ocuparnos detalladament de la mateixa, però ho farém en lo próxim número á fi de que 'ls catalanistas que no pogueren assistirhi pugan assaborir tan bell parlament.

Sens dubte que la millor festa del programa de las festas totas de Sabadell fou la magnífica vetllada que 'l dia 1 d' Agost verificá 'l Centre en llahor del monastir de Ripoll. No's cregan nostres llegidors que sia nostre esperit inmodest al afirmarlas aixís ja que en sa totalitat eran catalanistas los que hi prengueren part, ben al contrari, ab tota la imparcialitat ho manifestém com á narradors de la vetllada.

Avants de comensarse, en lo jardí s' inflá un magnífich globó aereostátich de 16 metros alsada que transparentava l' escut de Catalunya y las inscripcions de *Patria, Fé y Amor, Centre Catalá de Sabadell y 1 d' Agost de 1893* y en lo devantal *Festa major de Sabadell*. Degút á la enormitat del mateix, al enlaïrarse s' encallá ab los fils ferros del teléfono que forman espés teixit á la entrada del Centre y deturat llarga estona esperá que una ventada l' enpenyés contra l' entena que serví pera sostindrel, y vá esmicolarlo.

De tots modos pogué veurers perfectament los pochs minuts que estigué enlayre, agradant extraordinariament á la concurrencia per lo imponent de son aspecte y per sa elegancia de formas, rebent lo soci don Anton Pujolá, que 'l construhí, molts y merescudas felicitacions.

Pera millor explicar lo que fou la vetllada separarém la part lírica de la literaria, divent fer constar que aquesta comensá després d' un breu parlament del president Sr. Manau, ab lo bellíssim discurs

de don Angel Guimerá á Ripoll, llegit per don Enrich Durán, President de la secció d' Escursions ab enérgica entonació y apiadit en diferents períodos. Lo senyor Bedós, vis president de l' esmentada secció nos feu coneixer sa poesía *Lo cant de la tenora*—que publicarem—peemiada en lo Certamen d' Igualada del 30 del passat Juliol ahont obtingué la flor natural. D. Modest Duran, vis-president de la Comissió Executiva se feu aplaudir ablas valentas estrofas de sa poesía *Ripoll*, lo mateix que don Anton de P. Capmany president de la secció d' Arts y Lletras ab sa poesía *Renaixensa*. Foren també aplaudidas las poesías *Quinze anys* de Bassegoda que llegí don Joan Torras, com *Lo gall* que llegí don Anton Pujolá, com *La Veu de Ripoll* de Mateu que volgué molts aplausos á don Pompey Casanovas. Lo Secretari de la Comissió Executiva, don Joan Capmany fou l' encarregát de tancar la festa donant las gracias á la concurrència; no parlém del discurs, que feu molt acullit, puig lo publicarem sencer en lo próxim número.

La part lírica fou nutrida é inimitable; totas las senyoretas y senyors que hi prengueren part feren las delicias dels concurrents. Véngis lo selecte del programa: *Les soupirs* (Godefroid) al piano per don Joseph Guarro, *La dama del Rat Penat* (Romaní) cantada per la senyoreta Adolfinà Toutain, *Canta l' Angel* (Tagliafico) cantat per lo senyor Brossa, *Lucia di Lammermoor*, al piano per la nena Filomena Climent, *Canzone del re de Thulé* del Faúst cantada per a senyoreta Maria Viver acompanyada al piano per donya Lluís Obradors, *L' automne* (Thomas) executat á l' arpa per la senyoreta Clara Toutain qui per acullir los aplausos nos feu escoltar *La Source* de Godefraid, *Si tu m' aimes* (Denza) cantada per la Seta. Adolfinà Toutain acompanyada al piano per don Joseph de C. Quer, *Faust* (Gounod) violí y piano senyor Soler y senyoreta Mercés Climent, *Marche du rey David* (Godefroid) á la arpa per la senyoreta Clara Toutain y Duo de Típles de *La Gioconda* per las senyoretas Viver y Toutain (A.)

Creyem inútil repetir nostras felicitacions al Consell General del Centre per lo bon acert que demostrá, escullint las poesías, é invitant als artistes que prengueren part en la vetllada.

En resum, las festas resultaren solemníssimas espècialment la vetllada del dimars, que causá fonda impressió en lo públich compost de lo bo y millor de Sabadell que omplia á vessar lo saló y passadissos de la patriótica societat y que al sortir desitjava que 's repetissin sovint tant bonicas festas.

SORTINT DE CADIZ

Pel molinet ja sento rotllarse la cadena,
y al crit de: Llevar àncòres, sotraquejar la nau;
al desplegar les veles sento cruixir l' antena,
y en los vehins navilis y en l' apartada arena
lo trist adeusiau.

Desde 'l lit d' agonía per la finestra miro,
d' escalonades ones sòis là blavor se veu
les ones, sòis les ones y 'l cel per qui sospiro,
y á la verdosa terra ni menys los ulls hi giro,
ja res y te 'l còr meu.

Allà d' allá rientà l' América m' espera,
mes clos al darrer són mon ull nò la veurá,
que ans de arribá á sos brassos hont riu la primavera,
la mar en lo bell fons de sa badanta osserá
mos ossos guardarà.

Oh cel, oh sant desitg que l' ànima esperona,
iqué es dols desde eixat erra hont som damnats á mort
mirarte com florida y espléndida corona!
iqué es dols á cada assalt que la marror nòs dona
sempre ovirar ton port!

J. VERDAGUER, Pbre.

NOVAS

Ségons diñuen de Tortosa ha sigut agafat lo municipal que doná la bola d' estrignina als infelisos subjectes que 'ns ocupém en altre lloch d' aquest número.

L' Envelat aixecat en la plassa major d' aquesta ciutat ab motiu de las festas passadas; sempre 's veje plé de gom a gom.

La banda del regiment de San Quintin cumplí degudament lo programa; executant lo millor de son repertori.

Lo castell de fòchs-artificials enjegat lo dia 3 y que estava confiát al pirotécnic don Erasme Pascual contribuí á donar mes relleu al final de las festas.

De la Renaixensa copiem lo sueltó que segueix y que ha succehit á Barcelona:

«Ha sigut posat en llibertat per no haver resultat cap càrrech contra ell, després d' haver permanescut quinze días en la presó sense saber per quin motiu, l' honrat treballador Esteve Bové, de qui 's digué que era persona de mals antecedents y llicenciat de presiri. Lluny de mereixer semblants dictats l' obrer Bové, víctima d' una lamentable equivocació de la policia, resulta que dit subjecte treballa fa 18 anys en la mateixa casa ahont ve prestant sens interrupció en tot aquest temps sos serveys, no havent estat procesat ni pres may mes que ara que fou detingut en lo moment en que al retirar-se á son domicili al terminar son treball fou agafat en un mengi-fori.

Al ser registrat se li trobá un llapis y la clau de sa casa; conduhit á la presó ha sigut posat en llibertat sense havérseli pres declaració y sense que se li expliqués lo delicté ó la causa perque fou detingut.

Sensible es que ocurrin aquestas equivocacions, que afectan tan directament á la honra y bon nom dels ciutadans honrats.»

Copiem de *Los Debates* de Tortosa:

«Ahir, prop de las sis de la tarde, 's presentaren en la Farmacia de nostre amich don Agustí Monner, un home y un nen de quatre anys, acompanyats d' una dona y plorant tots amargament.

Segons declaració propia, acabavan de menjar lo home y 'l nen una bola cada un d' estrignina, enganyats per un dependent de la Autoritat que 'ls invitá á menjarlas, com ho feren creyent se tractava d' un dols ó altre lla-minadura. Aixís que comensá lo home á menjar y sentir la amargor de la estrignina, s' alarmá l lensant la cantitat que pogue y procurant que fes lo mateix lo nen, y al convencers de que eran bolas destinadas als gossos, se dirigiren á la citada Farmacia en demanda d' auxili.

Aixís que 'l senyor Monner s' enterá del cas, comensá á donárloshi vomitius enérgichs, pugants drástichs, disolucions de tanino y, en una paraula, tots los auxilis que prescriu la ciencia en aquests moments. Al poch rato hi acudí 'l metje-directer del Hospital senyor Sabaté, que 's feu càrrech dels malalts, continuant la medicació indicada pera que 'l ventrell tragués lo vereno empassat y fos neutralisat lo que hi quedés.

Un poch més tranquils, pogueren ésser després traslatats al Hospital, acompanyats del citat metje, ahont continuava auxiliantlos pera evitar lo desastrós efecte del vereno.

Tan prompte com lo jutjat d' instrucció tingué coneixement del fet, s' apersoná la Farmacia del senyor Monner, y després en lo Hospital ab lo objecte d' instruhir las diligencias oportunas.

Segons sembla, lo fet tingué lloch en lo café del Aufarench de Ferre-ras.

De confirmarse la reelecció de las víctimas, d' ésser cert lo fet, lo que 'ns resistim á creurer perquè no concehim tal grau de perversitat ni en un fera, constituhiria un delicté horrènd de que segurament no hi ha exemple en los anals de la criminalitat.

A la hora de entrar en premps a aquest número 'ls malalts seguian en l' Hospital relatiment be, graciás á la enérgica y oportuna medicació ab que se 'ls auxiliá en los primers moments.»

Segons l' alarma de tots los diaris 's diu que inglaterra ha pres possessió de las islas Salomon perteneixents al Estat spanyols.

¡Y lo nostre govern que vaigi confeccionant lo *modus vivendi* tan sols beneficiós pera Inglaterra!

Segons veyem en los periódichs arrivats de Madrit ha sigut aprobat lo projecte del millorament del Ennsánxe d' aquesta ciutat.

Nos alegrem de semblant noticia.

Lo popular diari parissiench «L'Eclair» publica un telégrama de Chicago dient que gran número de fondistas y comerciants d' aquella ciutat que feren crèdit al duch de Veragua, tractan de reclamar al president Cleveland lo pago de los deutes del descendent de Colón.

Las festas celebradas en el Ateneo Sabadellés durant los dias de la festa major, 's vejeren extraordinariament concorregudas.

L' Obertura de la Exposició de Bellas Arts fou una festa digna en tots conceptes y honrosa pera tots quants contribuïren á sa realisació. Un altre dia ne parlarém extensament,

Los balls donats en l' espayós saló d' aquella societat també 's vejeren molt concorreguts contribuint á fer mes gran lo número d' aficionats á la bona música per executar lo programa la reputada orquesta de Barcelona «La Moderna Armonía» que 'n tots los número rayá á gran altura.

Lo concert donat en lo mateix saló y per la mateixa orquesta en lo mati del segon dia 's veje plé de gom á gom surtint tots los assistents molt agradats dels professors que la forman.

Lo ball del dimars fou molt lluhit y la orquesta Los Trullassos de Tarra-sa complí degudament son comés.

Avuy tarde la companyia que dirigeix lo primer actor don Enrich Borrás posará en escena en lo Teatre de Cervantes lo drama en 3 actes «El Grito de la Conciencia,» la pessa en un acte «Lo Diari ho porta» y lo monòlech original de don Frederich Oliver escrit expressament en catalá pera ser representat per don Enrich Borrás titulat «La Ruleta.»

Per la nit en lo Teatre dels Camps de Recreo, estreno del drama en 3 actes, «Pedro el bastardo» y 'l divertit sainete «Un Petrardo»

Lo ball donat en los salons del Circol Sabadellés en la nit del segon dia de la festa major 's vejë molt concorregut de distingida concurrencia.

La Junta organitzadora del quart certemen literari que deu tenir lloch lo dia 9 del vinent Septembre en la vila de Olot ens prega recordem als prosistas y poetas que desitjin pendri part que lo plasso dadmicció de composicions termine lo dia quinze del corrent mes.

Ab motiu de la embarcada que ha fet lo senyor Castelar á sos subdits ab rumbo á la monarquia copiém integro per si algun no ho sabia lo que diu lo periódich possibilista de Barcelona, *La Publicidad*.

«Continuaremos siendo lo que fuimos y somos; posibilistas republicanos convencidos.»

Convenidos de qué? De que encara no 'ls te prou compte ésser monárquichs?

Lo gran himne *Gloria al Trevall* música del mestre Eusebi Bosch y lletra de nostre celebrat poeta Manel Ribot y Serra cantat per una gran massa executant en los dos dias de la festa major fou un verdader aconxeixement tant per lo inspirat de la música, que honra al senyor Bosch, com per lo molt ajustat que 's cantá y tocá per tots quants contribuïren á la execució.

Per la nostra part rebin nostres respectables amichs autors de tal himne la mes cordial enhorabona.

Durant los dias de la festa major foren bastants los robos que 's cometeren en casas de familias ausentas d' aquesta ciutat, que aprofitan aquells dias pera passarlos en altres llocs estiuhejant.

Com que 'l poble no està acostumat á semblants atropells bastá dit rumor pera alarmar á tota la gent.

Desitjariam ja que 's suposa que tots aquets lladregots vingueren de Barcelona, que nostra autoritat tingués mes acert en enviar, com ja ho fa, representants seus á tots los trens, que siguessin mes aptes pera la vigilancia de tot foraster sospetchós.

Lo Foment del Treball Nacional ha rebut del ministre de Foment, lo següent telégrama:

«Tinch lo gust de comunicarli, pera concixement y satisfacció dels industrials catalans, las noticias que acabo de rebre del delegat d' Espanya en la Exposició de Chicago. Dime aquest que nostre pais ocupa lloch distingidíssim en la Exposició, degut principalment á la manufactura y en especial á la excelencia de los teixits de llana presentats.

En una reunió del Jurat, lo Comissari general d' Austria manifestá publicament que en l' examen fet ab tota serietat per lo Jurat y perits austriachs y alemanys, la exposició espanyola de teixits de llana quedá calificada com la segona, essent sols inferir á la d' Inglaterra, y molt superior á quant han presentat Fransa, Alemanya, Austria, Bèlgica, y los Estats Units.

No haventhi mes que una sola classe de premis, aquesta distinció es hontroussima.

Com consecuencia natural de la bondat de la exposició espanyola, en lo Jurat se nos ha donat una Presidencia de las set que s' han assignat á Europa, quatre Vice-presidencias y una Secretaria. Aquets llochs estant repartits de la manera següent: La Presidencia, pera lo jurat dels vins; las Vice-presidencias, pera Bellas Arts, transports, arts econòmicas y arts liberals, y la Secretaria pera minas.

Serveixis V. S. donar á aquestas noticias tota la publicitat que 'l Govern desitja tingan.»

Bons mérits sont aquestos mentres nostre govern procuri ampararlos y no aprofiti la ocasió pera fer mes llenya damunt del comerç.

Durant las passadas festas los teatres d' aquesta ciutat ahont hi actua la companyia que dirigeix lo reputat actor don Enrich Borrás, hi assistí una concurrencia com de costum, esceptuant la nit del primer dia que fou més extraordinaria.

Fou desemenyat admirablement en la tarde del primer dia en lo Teatro Cervantes lo monólech del celebrat poeta don Angel Guimerá titulat, *Mestre Olaguer*, en qual desemenyo l' actor don Enrich Borrás conseguí un nutrit aplauso, demanant lo públich ab insistencia la aparició del autor, que no s' 'l pogué complaure per no trovarse á Sabadell.